

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ ได้นำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผน คือ การมุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และสร้างงานได้ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความเป็นพลวัต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถ ก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งภายใต้กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (Access) ความเท่าเทียมทางการศึกษา (Equity) คุณภาพการศึกษา (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะ 15 ปีข้างหน้า ดังนี้ วิสัยทัศน์ : คนไทย ทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และแนวคิดการจัดการศึกษา ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา 5) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การวิจัยและนวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และการรักษาสิ่งแวดล้อมของประเทศ สามารถนำพาประเทศหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางกับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา รวมทั้งทำให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และเป้าหมายประเทศไทย 4.0 สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการด้านนโยบายและยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ขึ้น โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใช้วิจัยและ

นวัตกรรมเป็นกำลังอำนาจแห่งชาติเพื่อก้าวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วภายใน 20 ปี ด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายว่า “วิจัยและนวัตกรรมเกิดผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เป็นรูปธรรม” และได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติไว้ 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม 3) การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบุคลากรและระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

จากทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ของการวิจัยและนวัตกรรม จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยและนวัตกรรม และได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบุคลากรและระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพิ่มจำนวนบุคลากรการวิจัยในภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคเอกชน ที่มีทักษะในการสร้างนวัตกรรม และการเป็นผู้ประกอบการ รองรับการขับเคลื่อนสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรม 2) พัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อยกระดับคุณภาพผลงานวิจัยและนวัตกรรมให้สามารถสร้างผลกระทบสูงทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งระบบบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม และโครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพ เพื่อยกระดับสินค้าและบริการให้ได้ระดับสากล 3) ส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นฐานในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ 4) พัฒนามาตรการแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมในภาคเอกชน ลงทุนวิจัยและนวัตกรรมอย่างก้าวกระโดด (คณะอนุกรรมการด้านนโยบายและยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม, 2560)

ทั้งนี้ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไว้ 7 นโยบายเฉพาะ (ดำเนินการให้เห็นผลใน 1 ปี) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและนวัตกรรมในข้อ 3.3 ว่า “ มีกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และการสร้างนวัตกรรมในสถาบันทางการศึกษา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และการสร้างมูลค่าสนับสนุน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ” (ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดทิศทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ให้สูงเทียบเท่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ (PISA) ภายในปี 2563 รวมทั้งลดช่องว่างของโอกาสและคุณภาพการศึกษา” โดยมีพันธกิจที่จะต้องดำเนินการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับการพัฒนาเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาด้วยระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ” ตามนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้อย่างจริงจัง โดยขับเคลื่อนการจัดการศึกษาด้วยกลยุทธ์ 6 ด้าน คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตร และส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และกลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจ หลักธรรมาภิบาล และเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (6) พัฒนาการศึกษาระดับพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (นโยบายนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2558, ออนไลน์)

นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญของการวิจัยและนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการวิจัยไว้ในแผนปฏิบัติการ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ โดยมีแนวดำเนินการตามประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) กระจายอำนาจและความรับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษา 2) ส่งเสริมเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 3) ส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนานโยบายและเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา 4) ส่งเสริมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์คณะบุคคลให้มีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน 5) ส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่พิเศษและระดับตำบล

ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานในกลุ่มวิจัยและส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษา สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีภารกิจ ดังนี้ 1) ศึกษาวิจัยทางการศึกษาการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ทางการศึกษาวิจัยและพัฒนากิจการเรียนการสอนสื่อวัตกรรมการศึกษา 2) ส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการให้ทุนอุดหนุนวิจัย 3) สร้างนักวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพนักวิจัยประสานเครือข่ายวิจัยทางการศึกษาจากทุกภาคส่วนหน่วยงานองค์กรต่างๆ 4) เผยแพร่ผลงานวิจัยนวัตกรรมสื่อเทคโนโลยีที่เป็นผลงานวิจัยในรูปแบบต่างๆที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง และ 5) ต่อยอดการพัฒนางานการศึกษาจากผลการวิจัยโดยนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนการจัดการศึกษา ซึ่งจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา พบว่า การวิจัยแม้ว่าจะจะเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพงานในหน่วยงานต่างๆ แต่ในสภาพโดยรวมแล้วก็ยังไม่ได้ดำเนินการวิจัยกันอย่างแพร่หลาย ประกอบกับการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถด้านการวิจัยยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ การสนับสนุนทุนวิจัยยังมีจำนวนน้อย และกระบวนการขอรับทุนวิจัยค่อนข้างมีขั้นตอนมากและยุ่งยาก จึงทำให้หน่วยงานต่างๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลงานวิจัยจำนวนน้อย และขาดการนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนางานและพัฒนาคุณภาพจัดการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการเฉพาะกิจในคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านวิจัย และพัฒนานวัตกรรม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกรอบทิศทางวิจัย 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) ควรเน้นการต่อยอดจากกรอบทิศทางดำเนินการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐานชุดที่แล้ว ประกอบด้วย ด้านผู้เรียน ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านพื้นที่เป็นฐาน และด้านการบริหารจัดการ 2) ควรเน้นการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ 3) ควรเน้นการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย 4) ควรเน้นการวิจัยเพื่อชี้แนะและสร้างนโยบายใหม่ 5) ควรเน้นนวัตกรรมส่งเสริมห้องเรียนคุณภาพ และ 6) ส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือพัฒนางาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิรารัตน์ ภูสีฤทธิ์ (2558) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของบุคลากรสายสนับสนุนระดับพนักงานปฏิบัติการ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัย คือ บุคลากรมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการทำวิจัย และควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และควรมีการสนับสนุนในการทำวิจัยให้มากขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม ของสำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนานโยบายและเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา และสถานศึกษา รวมทั้งการศึกษา วิเคราะห์ รูปแบบและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการแสวงหาความร่วมมือหรือทุน เพื่อพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถเพิ่มจำนวนบุคลากรการวิจัยในภาครัฐ ภาคการศึกษา ให้มีทักษะในการสร้างนวัตกรรม และการเป็นผู้ประกอบการ รองรับการแข่งขันสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการทำวิจัยของบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่อยู่ภายใต้โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิจัย บุคลากรทางวิจัย และระบบมาตรฐานการวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการส่งเสริมการทำวิจัยของบุคลากรในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 - 2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยของบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- การศึกษา

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในระดับใด
2. แนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยของบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักวิจัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เข้าร่วมการประชุมปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิจัย บุคลากรทางวิจัย และระบบมาตรฐานการวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ปีงบประมาณ 2560 จำนวน 225 คน

ระยะเวลา การวิจัยในรอบปีงบประมาณ 2560

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัย 9 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้และทักษะเชิงวิจัย
2. ด้านระยะเวลาในการทำวิจัย
3. ด้านทัศนคติที่มีต่อการวิจัย
4. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง
5. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ
6. ด้านงานที่รับผิดชอบ
7. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน
8. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน
9. ด้านเงินทุนในการทำวิจัย

ตัวแปรตาม ได้แก่ . ระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยในการทำวิจัยของบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

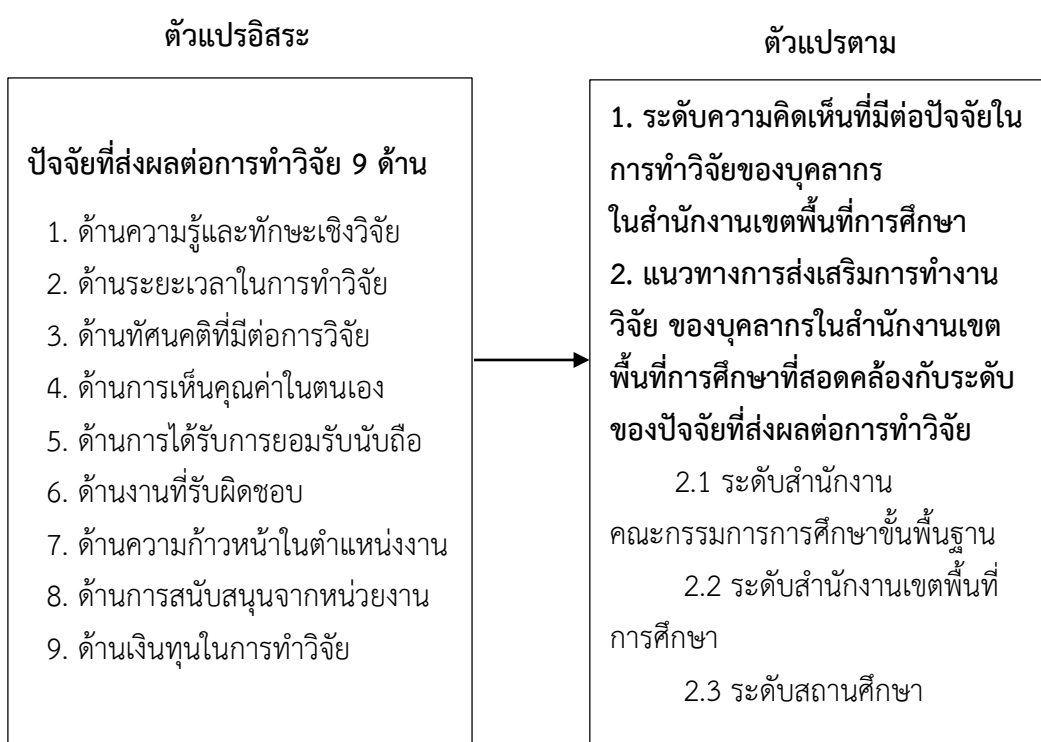
บุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง นักวิจัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 225 เขต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัย หมายถึง สิ่งที่ส่งผลต่อการทำและผลิตผลงานวิจัยของบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งปัจจัยออกเป็น 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และทักษะเชิงวิจัย 2) ด้านระยะเวลาในการทำวิจัย 3) ด้านทัศนคติที่มีต่อการวิจัย 4) ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง 5) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 6) ด้านงานที่รับผิดชอบ 7) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน 8) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน และ 9) ด้านเงินทุนในการทำวิจัย

การทำวิจัย หมายถึง งานวิจัยที่บุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการ

แนวทางการส่งเสริมการทำวิจัย หมายถึง วิธีการพัฒนาหรือรูปแบบในการกระตุ้นให้บุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้อง นำผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินการในการส่งเสริมการทำวิจัยของบุคลากรในสังกัด
2. เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดปัจจัยส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดทำวิจัยเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพการทำวิจัย และพัฒนาคุณภาพผลงานวิจัย หรือนวัตกรรมทางการศึกษา ให้กับบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประสิทธิภาพและสามารถเผยแพร่ได้